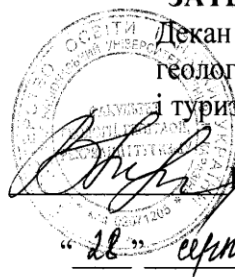

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
геології, географії, рекреації
і туризму

Віліна ПЕРЕСАДЬКО

“ 28 ” *серпня* 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ

рівень вищої освіти	перший (<u>бакалаврський</u>)
галузь знань	<u>01 Освіта/ Педагогіка</u>
спеціальність	<u>014.07 Середня освіта (Географія)</u>
освітня програма	<u>Середня освіта (Географія)</u>
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

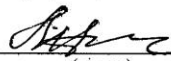
2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
28 серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Скриль І.А., к. геогр. н., доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

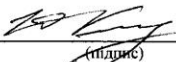
Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства
Протокол від 28 серпня 2023 року № 9

Завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

(підпис) Людмила НСМЕЦЬ

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»:

Гарант освітньо-професійної програми «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»

(підпис) Юрій КАНДИБА

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол від 28 серпня 2023 року № 7

Заступник

Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис) *Олександр ЖЕМЕРОВ*
Олександр ЖЕМЕРОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи економіки та фінансова грамотність» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія).

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладення навчальної дисципліни – формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни:

- ознайомлення з теоретичними основами краєзнавчо-туристичної діяльності;
- ознайомлення з основними формами і методами краєзнавчо-туристичної діяльності з учнівською молоддю
- вивчення прийомів організації краєзнавч-туристичної роботи в школі ;
- вивчення способів покращення ефективності навчання та виховання засобами туризму і краєзнавства
- ознайомлення з етапами організації шкільних масових заходів з учнями;
- вивчення основ організації краєзнавчої екскурсії, експедиції, туристського походу;

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
7-й	-
Лекції	
12 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
36 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-.
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання.

Сформовані компетентності:

ЗК01. Володіння науковим світоглядом; знання основних теорій, концепцій, вчень, які формують наукову картину світу; вміння відстоювати власні наукові погляди.

ЗК02. Здатність використовувати основні методи наукового пошуку; планувати й організовувати дослідження за прикладною тематикою, узагальнювати отримані результати, оформлювати і презентувати наукові здобутки відповідно до чинних вимог.

ЗК03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, бути сучасно освіченим, усвідомлювати і оволодівати можливістю навчання впродовж життя.

ЗК04. Здатність працювати в команді.

ЗК05. Навички використання основних способів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичний досвід комунікації державною та іноземною мовами в галузі географічної освіти; вміння постійно збагачувати власне мовлення.

ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Навички пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК08. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально і свідомо.

ЗК09. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК10. Уміння виробляти власну стратегію і тактику професійної поведінки, діяльності з урахуванням інтересів колективу.

ЗК13 Здатність організувати професійну роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, орієнтуватися у світовому й національному географічному науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності.

(СК6) Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання

(СК7) Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів

(СК8) Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати

Згідно до вимог освітньо-професійних програм студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПР03. Пояснювати особливості організації географічного простору, оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності, застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії на рівні, що дозволяє пояснювати природно-географічні явища і процеси.

ПР07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.

ПР09. Аналізувати склад і будову природних геосфер на різних просторово-часових масштабах.

Через систему знань та умінь:

Знання: основних економічних категорій та законів функціонування економіки; а також історичних передумов розвитку менеджменту; закономірностей функціонування соціально-економічних систем різних рівнів та сфер діяльності; показників розвитку національної економіки та економічної політики; принципів формування стратегій соціально-економічного розвитку, сутності методів соціально-економічного прогнозування в системі державного регулювання економіки; методів та управлінських рішень в менеджменті на мікро-, мезо- та макrorівні; теорій менеджменту, сучасних концепцій лідерства та підходів до управління промисловими підприємствами;

Уміння: оперувати основними економічними категоріями і поняттями; обчислювати основні показники розвитку національної економіки; аналізувати економічні процеси, що відбуваються в Україні та за кордоном; використовувати економічні знання для прийняття раціональних економічних рішень і здійснення майбутніх соціальних і професійних ролей; здійснювати пошук та аналіз необхідної інформації з різних джерел; аргументувати власну позицію в ході обговорення економічних проблем; аналізувати й структурувати проблеми організації (підприємства), формувати обґрунтовані рішення; здійснювати ефективний пошук нових ринкових можливостей.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи економічної теорії.

Тема 1. Предмет та етапи розвитку економічної теорії. Основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Предмет економічної теорії та еволюція у його визначенні різними школами. Класифікація методів пізнання економічних процесів і явищ. Економічні категорії, закони та принципи.

Тема 2. Економічні потреби суспільства. Мотиви економічної діяльності. Економічні потреби, їх сутність і класифікація. Економічний закон зростання потреб. Механізм формування потреб. Загальна корисність та гранична корисність. Економічні інтереси, сутність, функції.

Тема 3. Основи суспільного виробництва. Теорія суспільного виробництва. Структура суспільного виробництва. Економічний кругообіг. Фактори суспільного виробництва. Виробництво і потреби. НТП та НТР. Технологічні уклади.

Тема 4. Власність у системі виробничих відносин. Види та форми власності. Рівні власності. Історичний розвиток відносин власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності.

Тема 5. Економічні системи: сутність, види, принципи формування. Економічна система як категорія економічної теорії. Основні типи економічних систем. Економічна роль держави в ринковій системі: сутність та чинники. Змішані системи. Емерджентні економіки.

Тема 6. Ринок як форма організації суспільного виробництва. Конкуренція та інфраструктура ринку. Поняття ринку. Умови та причини виникнення ринку. Суб'єкти та функції ринку. Сутнісні характеристики та структура ринку. Основні закони ринкової економіки. Конкуренція як рушійна сила ринку. Функції та види конкуренції. Інфраструктура ринку. Складові ринкової інфраструктури.

Розділ 2. Фінанси і підприємництво

Тема 7. Товарне виробництво: форми, новітні тенденції. Функції грошей. Сучасні проблеми товарно-грошового обігу. Натуральне виробництво і його особливості. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Товар і його властивості. Закон вартості і його роль у розвитку товарного виробництва. Сутність, властивості та функції грошей. Грошовий обіг і його закони. Грошова маса. Криптовалюти та їхній вплив на товарно-грошовий обіг.

Тема 8. Сутність підприємництва та його роль в економіці. Лідерство та партнерство в бізнесі. Поняття бізнесу та підприємництва. Етика підприємництва. Суб'єкти підприємницької діяльності. Види підприємництва. Основні форми підприємництва в Україні. Визначальні чинники набуття підприємством лідерських позицій на ринку (в галузі). Роль лідера в забезпеченні довгострокового успіху підприємства. Перспективні напрями утворення стратегічного партнерства.

Тема 9. Теорія фірми. Мікроекономічна модель підприємства. Фірма (підприємство) як виробнича ринкова система. Система управління на підприємстві. Маркетингова діяльність підприємства. Бізнес-планування. Механізм створення різних форм підприємств.

Тема 10. Витрати виробництва та собівартість. Виробничо-комерційна діяльність підприємства в умовах ринку. Основний, оборотний капітал підприємства та показники їх використання. Витрати виробництва як економічна категорія. Структура і значення собівартості товару.

Тема 11. Результати діяльності підприємства. Прибуток як економічна категорія. Види прибутку та його формування. Рентабельність виробництва. Ціноутворення та цінова політика підприємства.

Тема 12. Трудові відносини в підприємстві. Трудові відносини та сучасні тенденції їх гуманізації. Економічно активне та економічно пасивне населення. Заробітна плата, її суть, форми та функції. Особливості розвитку ринку праці в Україні.

Тема 13. Ринок факторів виробництва. Економіка окремих галузевих комплексів. Ринки ресурсів та факторів виробництва. Формування галузевих та міжгалузевих комплексів. Особливості функціонування підприємств окремих галузей.

Тема 14. Макроекономічні проблеми економічної теорії. Макроекономіка як розділ економічної теорії. Основні макроекономічні показники національної економіки. Держава – основний суб'єкт макроекономіки.

Тема 15. Соціальні проблеми ринкової економіки та соціальна політика держави. Ринковий механізм формування доходів. Функції і механізм розподілу доходів. Якість життя та система соціального захисту.

Тема 16. Макроекономічна нестабільність та економічні цикли. Економічне зростання. Економічний цикл та його фази. Значення циклічного розвитку для економіки. Економічне зростання та макроекономічна нестабільність. Безробіття як прояв економічної нестабільності.

Тема 17. Механізм макроекономічного регулювання. Прогнозування та програмування розвитку національної економіки. Бюджетно-податкова політика: формування бюджету та податкова система. Державний бюджет: формування та структура. Грошово-кредитна політика держави. Державні стратегії економічного розвитку держави. Прогнозування та передбачення (форсайт) в стратегічному управлінні національною економікою.

Тема 18. Макроекономічна політика України в системі світової економіки. Економіка транснаціональних компаній. Глобальні проблеми людства та їхній вплив на розвиток національної економіки. Вплив діяльності транснаціональних компаній на світовий економічний розвиток. Особливості функціонування окремих наднаціональних структур. Україна в міжнародних рейтингах. Вплив глобальних проблем людства на економіку окремих країн.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основи економічної теорії												
ТЕМА 1. Предмет та етапи розвитку економічної теорії	6	2	2			2	-	-				-
ТЕМА 2. Економічні потреби суспільства	8	2	2			4	-	-				-
ТЕМА 3. Основи суспільного	8	2	2			4	-	-	-			-

виробництва												
ТЕМА 4. Власність у системі виробничих відносин	6	2				4						
ТЕМА 5. Економічні системи: сутність, види, принципи формування.	8	2	2			4						
ТЕМА 6 Ринок як форма організації суспільного виробництва	8	2	2			4						
Разом за розділом 1	44	12	10			22	-	-	-			-
Розділ 2. Фінанси і підприємництво												
ТЕМА 7. Товарне виробництво: форми, новітні тенденції.	8	2	2			4	-	-				-
ТЕМА 8 Сутність підприємництва та його роль в економіці	8	2	2			4	-	-				-
ТЕМА 9. Теорія фірми. Мікроекономічна модель підприємства	8	2	2			4	-	-				-
ТЕМА 10. Витрати виробництва та собівартість	5	2	1			2						
ТЕМА 11 Результати діяльності підприємства.	5	2	1			2						
ТЕМА 12 Трудові відносини в підприємстві	6	2	2			2						
ТЕМА 13 Ринок факторів виробництва	8	2	2			4						
ТЕМА 14 Макроекономіч	6	2	2			2						

ні проблеми економічної теорії												
ТЕМА 15 Соціальні проблеми ринкової економіки та соціальна політика держави	8	2	2			4						
ТЕМА 16 Економічний цикл та його фази	6	2	2			2						
ТЕМА 17 Державний бюджет: формування та структура.	8	2	2			4						
ТЕМА 18 Глобальні проблеми людства та їхній вплив на розвиток національної економіки	8	2	2			4						
Разом за розділом 2	76	24	14			38	-	-	-			-
Усього годин	120	36	24			60	-	-	-			-

4. Теми практично-семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет та етапи розвитку економічної теорії	2
2.	Економічні потреби суспільства	2
3.	Фактори суспільного виробництва	2
4.	Види та форми власності	2
5.	Основні типи економічних систем	2
6.	Сутнісні характеристики та структура ринку	2
7.	Сутність, властивості та функції грошей	2
8.	Види підприємництва	2
9.	Бізнес-планування	2
10.	Заробітна плата, її суть, форми та функції.	2
11.	Якість життя та система соціального захисту	2
12.	Державні стратегії економічного розвитку держави	2
	Разом	24

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Економічні категорії, закони та принципи	6
2.	НТП та НТР	6
3.	Технологічні уклади	6
4.	Історичний розвиток відносин власності	6
5.	Складові ринкової інфраструктури	6
6.	Криптовалюти та їхній вплив на товарно-грошовий обіг	6
7.	Маркетингова діяльність підприємства	6
8.	Безробіття як прояв економічної нестабільності.	6
9.	Особливості функціонування підприємств окремих галузей	6
10.	Транснаціональні корпорації	6
	Разом	60

6. Форми та методи навчання

Передбачені лекції та практичні заняття. Лекції на час дії воєнного стану можуть проводитися дистанційно у форматі відеоконференції (платформи Zoom, Cisco Webex, GoogleMeet та ін.), студентам надаються питання для самоперевірки та самоконтролю. Практичні заняття можуть проходити в дистанційній формі. Усі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office365. Консультації індивідуальні та групові можуть відбуватися дистанційно (з використанням месенджерів Viber, Telegram, електронної пошти тощо).

7. Методи контролю

Передбачені методи контролю: теоретичний захист практичних робіт, поточні проміжні (в т.ч. і тестові) контролю теоретичного матеріалу (як за окремими темами, так і кожної лекції), участь в дискусіях під час лекційних та практичних занять, перевірка ведення конспекту окремих тем.

8. Критерії нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання										Підсумкова (екзаменаційна) контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8-T10	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
5	5	5	5	5	5	5	15	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Блауг, Марк Економічна теорія в ретроспективі : Пер. з англ. / М.Блауг. - К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001. - 670 с.
2. Економічна теорія : навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, Л.М. Касьяненко, І.А. Максименко, М.М. Телішук [та 8 інших] ; Університет державної фіскальної служби України. - Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2019. - 477 сторінок : рисунки, таблиці, схеми.
3. Економічна теорія : підручник / В.Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. - Київ : Юрінком Інтер, 2019. - 653 сторінки : схеми, таблиці.
4. Пікетті, Тома. Капітал у XXI столітті = Capital in the twenty-first century / Тома Пікетті ; переклад з англійської Наталії Палій. - Київ : Наш формат, 2016. - 693 с. : іл., табл.
5. Геращенко, Олексій Леонідович. Економіка ХХІ: країни, підприємства, людини / Олексій Геращенко. - Київ : Довженко букс, 2016. - 303 с.

Допоміжна література

1. Корогодова, О. О. Навчальний посібник з дисципліни «Основи економічної теорії: самостійна робота» [Електронний ресурс] / Корогодова О. О., Тимошенко Н. Ю., Іванова Т. В. ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані. – Київ: - КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 181 с. – <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/39766>
2. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Основи економічної теорії» для студентів соціально-гуманітарних галузей знань денної та заочної форм дистанційного навчання [Електронний ресурс] / НТУУ «КПІ» ; уклад. О. І. Андрусь, М. О. Зеленська, О. О. Корогодова. Електронні текстові дані. Київ : НТУУ «КПІ», 2014. 51 с. Назва з екрана. Доступ : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/10663>

Інформаційні ресурси:

1. Урядовий портал [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Міністерство розвитку економіки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

